

Metody facilitace pracovních (expertních) skupin při tvorbě strategických a regionálních dokumentů

5. října 2016

Základní rysy

- strategické a regionální dokumenty
 - analytická část
 - strategická část
 - implementační část
- na tvorbě dokumentů se podílí:
 - zadavatel = obec či město, kraj, ...
 - zhotovitel = obecní, městský či krajský úřad; soukromý subjekt; univerzita; ...
 - veřejnost skrze dotazníkové šetření, veřejná projednání, ...
 - zástupci relevantních institucí a veřejnosti skrze pracovní (expertní) skupiny

Pracovní skupiny (I.)

- složení pracovních skupin
 - zástupci (představitelé) důležitých institucí pro rozvoj města
 - odborníci v daných oblastech
 - mohou být i zástupci široké (laické) veřejnosti
- jmenování členů pracovních skupin
 - vedení města, resp. rada města nebo zastupitelstvo města
 - příslušný odbor městského úřadu, resp. magistrátu
- náplň činnosti pracovních skupin (variabilní)
 - tvorba připomínek k analytické části (upozornění na chyby, požadavky na doplnění)
 - spolupráce při tvorbě SWOT analýzy
 - definování vize, příp. motta
 - tvorba námětů pro návrhovou část
 - tvorba připomínek k návrhové části

Pracovní skupiny (II.)

- **výhody**
 - členové pracovních skupin znají většinou oproti zhotoviteli lépe lokální prostředí
 - jsou součástí místní komunity a podílí se na klíčovém strategickém dokumentu
 - částečně budou odpovídat za naplňování strategie, jsou tak již při tvorbě „vtaženi do hry“
- **nevýhody**
 - nejsou nestranní, jsou ovlivněni lokálními spory, pohledy na věc
 - někdy se neumějí dívat na dokument jako celek

Jednání pracovních skupin

- několik jednání v rámci procesu tvorby dokumentu
- jednání vede či je mu alespoň přítomen zástupce zhotovitele
 - prostor pro geografy
- facilitace, resp. facilitátor
 - ulehčuje diskuzi; snaží se, aby byla efektivní a aby z ní vznikly výstupy
 - snaží se, aby míra participace všech účastníků byla co nejvyšší
 - snaží se být neutrální osobou, která diskuzi ulehčuje a podporuje
 - pravidla si ale určuje tým
- moderace, resp. moderátor
 - vnáší do diskuze své názory a postoje
 - stanovuje pravidla
 - usměrňuje aktivně diskuzi k cíli
 - participace účastníků je nižší, než v případě facilitace

Základní pravidla facilitace pracovních skupin

- je předem dohodnut časový limit a přibližný časový harmonogram
- na začátku jsou jasně definovány cíle, tj. co je účelem setkání
- každý člen pracovní skupiny má stejnou váhu
 - v některých případech rozdělení do podskupin a zvolení mluvčího (předsedy)
- nesouhlasné názory nejsou problém

Aktivizace členů pracovní skupiny

- vhodné představení členů pracovní skupiny
 - i když se většina vzájemně zná
 - minimum = jméno, funkce (koho zastupuje)
 - vhodné připojit nějakou aktivizační metodu „na rozebrání“
- členové pracovní skupiny by neměly získat dojem, že si jen vyposlechnou prezentaci, pak se na něco případně zeptají a akce skončí
- aktivizační metody
 - brainstorming, brainwriting, ...
 - např. napsat na papírek, co od akce očekávám; jak mohu prospět městu; v jakém městě chci za pár let žít, ...
 - pracovat s pohybem v prostoru, flipchartem, fixami, barevnými papírky atd.

Samotná tvorba pracovní skupiny

- dostatek času, aby se:
 - téma mohlo probrat
 - každý mohl vyjádřit
 - ALE účastníci nenudili
- pracovní skupinu možné členit na skupinky, ty pak nechat mezi sebou spolupracovat (konfrontovat se)
- výsledky prezentovat
 - diskutovat o výsledcích

Závěr pracovní skupiny

- formulovat (zopakovat) zásadní závěry
- vrátit se k cíli setkání, porovnat s očekáváními účastníků
- informovat o dalších krocích (o následném harmonogramu)
 - co se bude s výsledky pracovní skupiny dít dále

Příklad vedení pracovní skupiny

- 1) rozdělení do skupin podle témat (např. doprava, ŽP, ...)
 - zvolení mluvčího skupiny, resp. zapisovatele
- 2) definovat problémy a jejich řešení v rámci daného tématu
 - členové skupiny = odborníci na dané téma či lidé se zájmem o danou oblast
- 3) hlasování zástupců ostatních skupin
 - na poster každé skupiny mohou dát dva hlasy
 - „vyhrávají“ první tři problémy s nejvyšším počtem hlasů
- 4) problémy s nejvyšším počtem hlasů
 - jsou představeny ostatním
 - postupují do druhého kola
- 5) nová společná volba
 - „vyhrávají“ opět ty s nejvyšším počtem hlasů (počet dle počtu skupin)

Problematické typy osobností (I.)

1) opozdilci

- přichází pozdě, ruší, vytahují notebook (podklady, papír a psací potřeby)
- ptají se ostatních, co bylo; teprve chytají kontext; ptají se na to, co už bylo řečeno
- začít organizačními záležitostmi, příliš si jich nevšímat, po konci jednání se o pozdním příchodu osobně krátce pobavit

2) dezertéři

- předčasně odcházejí
- jasně určit předem čas; zjistit, zda s ním všichni počítají; při pravidelných dřívějších odchodech osobně krátce pobavit o důvodech; nenechávat na závěr podstatné věci

3) pokažené desky, velkohubí řečníci

- neustálé omílání téhož, věční stěžovatelé
- nabídnout možnost individuálního rozhovoru o tématu; připomenout cíl setkání; upozornit na časový limit na jeden příspěvek

Problematické typy osobností (II.)

4) šuškandy

- „paralelní diskuze“
- ztichnout, narušit osobní prostor, obrátit se na účastníky šuškandy

5) útočníci

- útok na někoho konkrétního ve skupině či obecně na skupinu
- osobní věci řešit po skončení setkání; upozornit na pravidla diskuze a cíle jednání

6) tlumočníci

- opakuje, co už bylo řečeno jinými
- zpočátku nevšímat; později upozornit, že již bylo řečeno

Problematické typy osobností (III.)

7) vševědové

- „všechno ví, ke všemu je třeba přidat komentář“
- uznat znalosti, ale upozornit na prostor pro další řečníky

8) kibicové

- polohlasně komentují počínání moderátora (facilitátora) i vystoupení jiných
- dát možnost se vyjádřit nahlas; upozornit na pravidla diskuze

9) přerušovači

- přetlak emocí, „musí říct svůj názor“
- zapsat poznámku, upozornit na pravidla, později dát slovo

10) vyrušovači

- nesoustředí se na proces (hraní s mobilem, opakované odcházení z jednání)
- v úvodu se zeptat, zda mají všichni všechno potřebné

Praktická ukázka

- Jaká témata by měl strategický plán řešit?
 - do jisté míry, jaké podkapitoly by měla mít analytická část?
- Koho byste nominovali do pracovních skupin?
 - obecně, resp. na příkladu města Brna

Praktická ukázka

- Vytvořte pět skupin
 - většinou tříčlenné (podle počtu studentů)
 - každá skupina si zvolí mluvčího (zapisovatele) a jedno téma
- Sepisujte problémy a řešení k danému tématu
- Následně navštivte ostatní skupiny a hlasujte
 - u každé skupiny možnost dvou hlasů (dva problémy po jednom hlasu či jeden problém za dva hlasy)
 - tři s největším počtem hlasů u každé skupiny postupují dále
- Problémy, které postupují dále, každá skupina představí
- Nové hlasování jen o představených problémech
 - opět dva hlasy (dva problémy po jednom hlasu či jeden problém za dva hlasy)